

Projev generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta ČSSR soudruha Gustáva Husáka na zasedání politického poradního výboru členských zemí Varšavské smlouvy v Praze dne 4. ledna 1983

Vážení soudruzí,

naše zasedání se koná v mimořádně závažné době, kdy se Evropa a celý svět ocitají na nebezpečné křižovatce a kdy s veškerou naléhavostí znovu vystupují do popředí klíčové otázky, na nichž závisí další vývoj lidstva - otázky války a míru.

Od našeho pražského setkání mírumilovní lidé v celém světě právem očekávají, že dá příslušnou odpověď na válečnický a konfrontační kurs Spojených států, že naše státy vystoupí s novými iniciativami a návrhy, které ukáží východiska ze současné složité situace.

Všichni pociťujeme velkou odpovědnost za osudy a perspektivy světa. Musíme učinit vše k odvrácení hrozby jaderné války, k zachování a upevnění mírových podmínek pro výstavbu socialismu a komunismu v našich zemích. To je současně účinná podpora pokrokového vývoje ve světě i pokračujícího boje národů za národní a sociální osvobození.

Naším socialistickým zemím je cizí politika konfrontace. Ve vztazích s kapitalistickými státy jsme vždy prosazovali zásady mírového soužití, usilovali o rozvoj vzájemně výhodných styků.

Tuto naši společnou politiku výstižně vyjádřil ve svém vystoupení na naší poradě generální tajemník ÚV KSSS soudruh Jurij Vladimirovič Andropov. Souhlasíme s analýzou současné mezinárodní situace obsaženou ve vystoupení s. Andropova a plně podporujeme předložené návrhy a závěry.

I my rozhodně vystupujeme proti plánům nejreakčnějších kruhů imperialismu, které v poslední době rozpoutaly přímo "křížácké tažení" proti socialismu a míru. Jsme přesvědčeni, že v pevné jednotě, spojenectví a bratrské spolupráci mají státy socialistického společenství spolu s mírovými protimperialistickými a demokratickými silami celého světa dostatek prostředků i odhodlání, aby zmařily nebezpečné hazardérské záměry imperialismu, jeho pokusy

dosáhnout vojenské převahy, zastavit světový revoluční a národně osvobozenecký proces. V situaci, kdy někteří představitelé imperialismu nezakrytě vyhlašují, že jejich cílem je zničení socialismu, je třeba učinit vše pro to, abychom si udrželi výraznou iniciativu ve vývoji světových událostí a zmařili jejich plány. To můžeme docílit ještě větší semknutostí socialistických zemí, co nejtěsnější spoluprací ve všech oblastech.

Soudruzi,

současný vývoj ukazuje, že nelze podceňovat avanturistickou politiku imperialistických kruhů, především USA, které v militarismu a stupňující se agresivitě hledají východisko ze stále se prohlubující všeobecné krize kapitalismu. Reaganova administrativa ve svém zaslepeném antikomunismu zahájila proti socialistickému společenství politickou, ideologickou, ekonomickou a vojenskou ofenzívu ve snaze oslabit tento hlavní článek světového revolučního procesu.

Skutečnost, že při řešení rozporu mezi kapitalistickým a socialistickým společenským zřízením by chtěly spoléhat na jadernou zbraň a vojenskou sílu jako rozhodující argument, svědčí o tom, že dnešní vládnoucí kruhy Spojených států nevěří ve schopnost kapitalismu obstát v mírovém soutěžení se socialismem a zastavit další erozi pozic imperialismu. Dělalí vše, aby pod rouškou atlantické jednoty a solidarity přiměly své spojence k spoluúčasti na jejich dobrodružných plánech. Vzhledem k třídní sounáležitosti kapitalistického světa bylo by chybou toto jejich úsilí podceňovat. Vedoucí politici západoevropských států Severoatlantického paktu sice slovně ubezpečují o podpoře uvolňování, avšak v praktické politice ve vztahu ke státům socialistického společenství podporují anebo přinejmenším jsou ve vleku militaristického kursu USA, včetně plánů na rozmístění amerických jaderných raket středního doletu v západní Evropě.

Existuje však i určité kolísání a rozpory mezi imperialistickými státy, zejména mezi západoevropskými zeměmi a USA. Nejvýrazněji se jejich rozpory projevují v hospodářské sféře, v boji o trhy, o zdroje energetických a jiných surovin a materiálů. Ani v po-

litické oblasti však západoevropské vlády nemohou zcela ignorovat mírové, protiválečné hnutí, rostoucí odpor lidových mas proti horečnému zbrojení a zejména proti záměrům amerických strategů přisoudit evropskému kontinentu nezáviděníhodnou úlohu bojiště v raketojaderné válce. I když v hlavních otázkách boje proti socialismu se stále prosazuje třídně motivovaná podřízenost západoevropských států konfrontačnímu kursu Washingtonu, je třeba v našem zahraničně politickém postupu ke všem těmto skutečnostem přihlížet a správně na ně reagovat. Je nutno pokračovat v úsilí o dorozumění a stavět jim neustále před oči realitu, že nebezpečí jaderné války ohrožuje všechny národy bez ohledu na třídní, politické a náboženské rozdíly.

S ohledem na mimořádně vyostřenou situaci je třeba rozvíjet co nejširší politický dialog, směřující k jednání o všech otevřených otázkách dneška. Zdůrazňování celoevropského kontextu v úsilí o zajištění bezpečnosti je důležitým argumentem pro prosazování této naší správné politiky ve vztahu k západoevropským zemím. Jsme přesvědčeni, že tato naše principiální, střízlivá politika si bude získávat stále více stoupenců a pomůže otupovat ostří antikomunismu.

Soudruzí,

imperialistická reakce si dobře uvědomuje, že každý náš úspěch při výstavbě socialismu a komunismu má velkou přitažlivou sílu. Zvláště to platí nyní, kdy kapitalismus prožívá svou nejtěžší krizi od třicátých let. Není proto náhodou, že buržoazní propaganda rozpoutala proti nám ideologickou a psychologickou válku ve snaze odvrátit pozornost pracujících, na jejichž bedra doléhají veškeré důsledky krize i stupňujícího se horečného zbrojení, od hlavního viníka, jímž je kapitalistický systém. Jejich cílem je zastříit pravdu o mírovém úsilí socialistických zemí a dokonce vydávat socialistické společenství za hlavní nebezpečí míru, svobody a demokracie.

Součástí této politiky je využívání ekonomického nátlaku, diskriminačních opatření v obchodní a finanční sféře k destabilizaci národního hospodářství socialistických států, narušení

jejich sociálního a ekonomického rozvoje. Tváří v tvář této široce založené, rafinované, antisocialistické kampani roste potřeba větší ofenzivnosti a koordinovanosti v prosazování i vysvětlování mírové politiky socialistických zemí, účinnější, přesvědčivější propagace úspěchů reálného socialismu, jakož i odhalování nebezpečných plánů NATO a zejména USA.

Jsme hluboce přesvědčeni, že socialistické země mají dostatek sil a prostředků, aby mohly účinně čelit této diskriminační politice. Je však zapotřebí, abychom ještě intenzivněji a aktivněji využívali všech možností, které k umocnění hospodářského a vědeckotechnického potenciálu skýtá mezinárodní socialistická spolupráce. K tomu je nutné postavit celou práci RVHP na úroveň, odpovídající požadavkům naší doby. Naléhavým úkolem, který má rostoucí význam pro každou z našich zemí i pro socialistické společenství jako celek je další prohlubování socialistické integrace a kooperace ve výrobě i ve vědeckotechnickém výzkumu, rozšiřování vzájemně prospěšné spolupráce při zabezpečování výživy lidu i při řešení dalších problémů. Zkušenosti posledních let velmi přesvědčivě ukazují, jak naléhavě nutné je posilovat a upevňovat nezávislost našich zemí na kapitalismu v těchto, i v jiných oblastech a nebo se alespoň přílišné závislosti zbavovat.

Československá socialistická republika ze své strany učiní vše, aby napomohla vytváření předpokladů pro další prohloubení a rozvoj spolupráce při řešení všech těchto úkolů. Připravované setkání členských států RVHP na nejvyšší úrovni k ekonomickým otázkám by, podle našeho názoru, mělo výrazným způsobem napomoci realizaci těchto záměrů.

Soudruzi,

v Deklaraci z května 1980, přijaté na zasedání politického poradního výboru ve Varšavě, jsme konstatovali, že každý krok vpřed při upevňování mezinárodní bezpečnosti vyžaduje rozhodný boj proti imperialistické politice síly, diktátu, konfrontace a podněcování konfliktů, za odvrácení nebezpečí války, za odzbrojení.

V současné komplikované situaci obzvláště oceňujeme principiálnost leninské mírové politiky Sovětského svazu, zaměřené na obranu míru a podporu společenského pokroku ve světě. Všechny mírové iniciativy SSSR sledující upevnění bezpečnosti a míru ve světě jsou nám blízké, odpovídají tužbám našeho lidu. Ve svém souhrnu představují mírovou alternativu jaderné konfrontaci, kterou socialismus předkládá světu. Historický závazek nepoužít jaderných zbraní jako první, jakož i reálný program jaderného odzbrojení, spolu s dalšími iniciativními opatřeními SSSR v oblasti vojenského uvolnění, ukazují správnou cestu k řešení těchto nejsložitějších problémů.

Musíme bohužel konstatovat, že militaristický kurs americké vlády negativně poznamenal průběh všech probíhajících jednání o odzbrojení. USA a jejich spojenci tato jednání fakticky blokují a neprojevují vůli ke spolupráci v zájmu dosažení konkrétních výsledků a to i přesto, že socialistické země v řadě otázek vyšly vstříc stanoviskům západních partnerů. O to víc bude třeba usilovat o získání podpory našich realistických a vyvážených návrhů ze strany nezúčastněných a neutrálních států.

Za nanejvýš důležité z hlediska naší i světové bezpečnosti považujeme boj proti rozmístění amerických jaderných zbraní středního doletu v západní Evropě. Jsme si vědomi, že USA dělají vše, aby již v tomto roce zahájily realizaci tohoto nebezpečného militaristického plánu. Svědčí o tom i jejich destruktivní postup na ženevských jednáních se Sovětským svazem o snížení zbraní středního doletu. Tohoto jednání zatím využívají v podstatě jen ke klamání evropské veřejnosti a k faktickému předkládání ultimát SSSR.

Nebezpečí, plynoucí z rozmístění amerických raket v západní Evropě, si uvědomují stále širší vrstvy evropské veřejnosti. Oprávněně protestují proti těmto plánům, jejichž realizace by vážně zhoršila situaci v Evropě, zvýšila hrozbu ozbrojeného konfliktu. Není proto naléhavějšího úkolu, než abychom společně vyvinuli maximální úsilí ke zmaření těchto záměrů.

V případě, že státy Severoatlantického paktu skutečně přistoupí k rozmístování amerických raket středního doletu na území

západoevropských států, budou naše země nuceny posoudit nezbytná opatření jako odpověď na zvýšené ohrožení své bezpečnosti. Vůči bezohledné militaristické politice imperialismu, zejména Spojených států amerických by jednostranné odzbrojování či zmrazení nebo snižování obranných výdajů zemí Varšavské smlouvy bylo narušením vojenské rovnováhy, principu rovné a stejné bezpečnosti. Vedlo by k našemu oslabení a k posílení vojenské síly imperialismu. Jedním slovem byla by to vážná chyba, politický a vojenský omyl našeho společenství.

Na československých západních hranicích se hromadí a zvětšuje vojenská i jaderná síla imperialistického světa. Chceme-li zůstat realisty při posuzování základních otázek naší bezpečnosti, nemůžeme vycházet z iluzí nebo zbožných přání. Proto ČSSR nemůže takové návrhy ani přijmout, ani podporovat.

Plně sdílíme názor, že vedle boje proti jaderné hrozbě je třeba usilovat i o to, aby se Evropa postupně zbavila i takového nebezpečného druhu zbraní hromadného ničení, jakým jsou chemické zbraně. ČSSR podporuje návrh, aby jako první krok k tomuto cíli, byla sjednána dohoda o nerozmisťování těchto zbraní na území ČSSR, PLR a NDR z jedné a NSR, Belgie, Holandska a Lucemburska z druhé strany. Jsme přesvědčeni, že by to byl významný impuls pro uzavření všeobecné dohody o úplném zákazu a zničení chemických zbraní.

Soudruzí,

v zahraničně politickém úsilí států socialistického společenství patří významné místo snaze o vyloučení použití síly z mezinárodních vztahů. K tomuto cíli je zaměřena i nová významná iniciativa, se kterou se státy Varšavské smlouvy nyní obracejí na členské státy NATO. Považujeme za nanejvýš aktuální, abychom společně předložili návrh na uzavření Smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů. Význam tohoto návrhu se zvyšuje i tím, že obdobný závazek by platil i ve vztahu k třetím zemím, ať jsou vázány dvoustrannými spojeneckými smlouvami s členskými státy Varšavské smlouvy nebo NATO, nebo jsou to státy nezúčastněné či neutrální. Za velmi závažnou považujeme i myšlenku, aby takováto smlouva byla od počátku otevřena

k přístupu kterémukoliv dalšímu státu.

V situaci, kdy v Evropě existují vedle sebe státy s rozdílným sociálně ekonomickým zřízením a kdy Severoatlantický pakt není ochoten přistoupit na vzájemné rozpuštění NATO a Varšavské smlouvy nebo jejich vojenských organizací, by realizace tohoto návrhu významně přispěla ke stabilizaci mezinárodní situace. Tento návrh ukazuje naši vůli po míru a jsme přesvědčeni, že se setká ve světě se širokým ohlasem. Společně musíme usilovat o to, aby se stal východiskem k dalšímu jednání o upevnění stability a bezpečnosti v Evropě a k posílení vzájemné důvěry mezi evropskými státy. Československo je připraveno aktivně k tomuto společnému úsilí přispět.

Význam návrhu na uzavření Smlouvy o nepoužití vojenské síly mezi členskými státy Varšavské smlouvy a NATO je zdůrazňován ničivou silou soudobé vojenské techniky i zjevnou ochotnou nejreakčnějších sil imperialismu nezodpovědně hazardovat s osudy celého lidstva. Realizace tohoto návrhu by vyjadřovala i tužby miliónů lidí k zachování míru, které se tak přesvědčivě projevují v masovém protiválečném hnutí.

Více než kdy jindy je potřebné, abychom společně zhodnotili možnosti a kroky, jak za dané situace ještě účinněji mobilizovat co nejrozsáhlejší mírovou frontu, která dnes představuje závažný politický faktor ve světě. To si uvědomují i válkychtivé síly a proto usilují o její rozbití, diskreditaci a celkové oslabení. V boji proti těmto záměrům by mělo sehrát pozitivní úlohu připravované Světové shromáždění za mír a život, proti jaderné válce, které se bude konat v červnu t.r. v Praze. Půjde o to, aby jeho aktivita byla zaměřena na podporu nejnaléhavějších kroků k odstranění válečného nebezpečí.

Považujeme za správné, že naše zasedání soustřeďuje zvláštění pozornost na zlepšení situace v Evropě, neboť vývoj na našem kontinentu má prvořadý význam pro další osudy světového míru. Vycházíme i z toho, že právě v Evropě se nejvýrazněji projevil blahodárny vliv procesu uvolňování, který je možno a nutno upevňovat a dále rozvíjet. O to usilujeme i na madridské schůzce.

Její výsledky v důsledku obstrukcí západních mocností jsou však stále nejasné.

Jsme přesvědčeni, že v úsilí o zlepšení atmosféry na našem kontinentě, o pokračování celoevropského procesu zahájeného hel-sinskou konferencí by sehrálo pozitivní roli, kdyby v Madridu byl přijat obsažný a vyvážený závěrečný dokument. Je nutno nadále rozhodně prosazovat, aby jeho součástí bylo především rozhodnutí o svolání konference o opatřeních k posílení důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě. Naše společné úsilí o rychlé ukončení madridské schůzky však neznamená, že na jejím úspěšném zakončení jsou zainteresovány jen státy socialistického společenství. Rozhodně odmítáme pokusy Západu zneužívat dobrou vůli socialistických států k politickému vydírání, ke snahám vynucovat si jednostranné ústupky a získávat jednostranné výhody, či k pokusům vměšovat se do vnitřních záležitostí našich zemí.

Naše vztahy s kapitalistickými státy chceme i nadále rozvíjet na principech zakotvených v Závěrečném aktu. Týká se to pochopitelně i našich nejbližších sousedů na Západě.

Bedlivě sledujeme vývoj v NSR po nástupu nové vládní koalice. Za koaliční vlády sociálních a svobodných demokratů, došlo k normalizaci vztahů většiny socialistických zemí k NSR. Užitek z rozvoje mírových vztahů na základě uzavřených dohod byl oboustranný. Pozorně vyhodnocujeme stále se množící symptomy sílící orientace nové vlády NSR na plnou podporu kursu USA, zejména v otázkách dalšího vyzbrojování. Žnepokojují nás i sílící projevy velkoněmeckého nacionalismu a zejména ožívování imperialistických záměrů pod heslem sjednocení Německa.

Chceme pokračovat v dosavadních vztazích s NSR za předpokladu, že i druhá strana projeví dobrou vůli. Budeme přitom důsledně postupovat na základě Smlouvy o vzájemných vztazích mezi ČSSR a NSR z roku 1973, v souladu se společnou koordinovanou politikou zemí socialistického společenství. Považujeme za nutné rozhodně čelit snahám imperialismu narušovat spolupráci a společný postup našich států, které se projevují i v postupu NSR.

Jak víte, byl jsem nedávno na oficiální návštěvě v Rakouské republice. Je na místě podotknout, že to byla první návštěva čes-

koslovenského prezidenta v Rakousku od vzniku Československé republiky v roce 1918. Naše styky s Rakouskem chceme rozvíjet tak, aby se staly důkazem životaschopnosti mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením. Přitom však nepřehlížíme, že i v Rakousku jsou vlivné síly, které se soustavně pokoušejí o ideologickou diverzi, jež směřuje proti socialistickému zřízení v ČSSR a v ostatních státech našeho společenství.

Nemůžeme oslabovat pozornost ani pokud jde o vývoj v dalších částech světa. Na řadě míst imperialismus rozdmýchává existující ohniska napětí a vytváří nová, brutálně používá vojenskou sílu, vyváží kontrarevoluci, rozšiřuje rozsáhlou síť vojenských základen a osobuje si právo rozhodovat o osudech jiných národů. ČSSR podporuje boj národů za jejich národní osvobození, za odstranění imperialistického vykořisťování a útlaku, za likvidaci ohnisek napětí a válečného nebezpečí, za sociální pokrok. Důsledně v praxi realizujeme linii našeho XVI. sjezdu KSČ, který zdůraznil, že naše země "bude vždy na straně národů bojujících za svobodu a nezávislost a bude podporovat jejich hospodářský a sociální rozvoj". Prohlubování naší spolupráce s rozvojovými zeměmi, zvláště s těmi, které se rozhodly jít cestou socialistického rozvoje považujeme za náš přínos protiimperialistickému boji. Naši podporu si zasluhuje boj hnutí nezúčastněných proti pozůstatkům kolonialismu a imperialismu a za pokojné řešení krizových situací.

Soudruzi,

politická deklarace, která je předložena k posouzení a schválení našemu zasedání výstižně ukazuje negativní úlohu imperialismu v současném vývoji mezinárodních vztahů, na nebezpečné důsledky této politiky. Poukazuje však i na to, že za současného poměru sil mezi socialismem a kapitalismem není již imperialismus s to svévolně určovat světový vývoj podle svých záměrů. Vývoj vzájemného poměru sil ve prospěch socialismu jako síly, která má stále větší váhu, která stále účinněji ovlivňuje život na naší planetě, nemůže být zastaven. To však v žádném případě nesmí oslabit naši bdělost.

Současná politika imperialismu ještě více zvýrazňuje ty závěry z dřívějších zasedání politického poradního výboru, které hovoří o nutnosti upevňování naší jednoty a semknutosti. Zvláště nyní považujeme za nutné podtrhnout její význam, důležitost našeho společného postupu. Jednota je důležitým zdrojem naší síly, důležitým předpokladem úspěšného zápasu proti antisocialistickým záměrům imperialismu i v boji za mír a odzbrojení. Považujeme proto za velmi závažné, aby i toto zasedání politického poradního výboru znovu demonstrovalo naši semknutost, náš společný, rozhodný odpor proti všem pokusům imperialismu o její oslabení nebo narušení.

Je naším společným vítězstvím, že imperialismu a vnitřním protisocialistickým a kontrarevolučním silám se nepodařilo zvrátit socialistické zřízení v bratrské Polské lidové republice. Rozhodný zásah polského vedení otevřel cestu k postupné normalizaci života, k opětovnému upevnění pozic socialismu i k upevnění svazků Polské lidové republiky jako pevné součásti Varšavské smlouvy se státy socialistického společenství. Je dobře, že polští soudruzi v čele se soudruhem Jaruzelskim začali energicky bojovat proti kontrarevolučním silám a rozhodně řešit krizovou situaci. Za to si zaslouží naše uznání a podporu.

Českoslovenští komunisté, náš lid plně podporují konsolidační úsilí stranického a státního vedení PLR. Upřímně se radujeme z každého úspěchu polských spoudruhů v nelehkém zápase o obnovení socialistických hodnot a o další výstavbu socialismu v PLR. Poskytujeme a i nadále budeme PLR v jejím úsilí o plnou normalizaci života a upevnění autority a vedoucí úlohy strany poskytovat podporu a pomoc. S veškerou rozhodností odmítáme hrubé vměšování a zasahování do vnitřních polských záležitostí ze strany USA a dalších zemí NATO, jak o tom mluvil přede mnou s. Jaruzelski. Považujeme za svoji internacionální povinnost čelit pokusům imperialismu o zneužívání vnitřní situace v Polsku k útokům na Sovětský svaz, k oslabování věci socialismu a narušování procesu uvolňování. Jsme si dobře vědomi, že ani v budoucnosti tento boj nebude lehký. Avšak komunisté nikdy nelitovali sil a obětí, které je třeba přinést pro věc míru, pokroku a štěstí člověka.

Vážení soudruzi,

pro osudy míru a socialismu má nedocenitelný význam jednotu a rostoucí vliv socialistických zemí. Svoji nezastupitelnou úlohu můžeme splnit jedině tehdy, budeme-li dále prohlubovat naši součinnost v politické, hospodářské, ideologické a vojenské oblasti.

ČSSR považuje za velmi potřebné dále posilovat a rozvíjet naši spolupráci, zdokonalovat činnost politického a vojenského mechanismu Varšavské smlouvy a prohlubovat koordinaci naší společné činnosti na mezinárodním fóru.

Soudruzi,

máme před sebou návrhy dokumentů z našeho pražského nynějšího zasedání - návrh deklarace a komuniké. Československá delegace s nimi plně souhlasí. Jde o dokumenty závažného dosahu, v nichž se předkládá komplex konkrétních konstruktivních návrhů. Proti nebezpečí jaderné války navrhujeme alternativu míru a porozumění, široké mezinárodní spolupráce ve jménu zachování civilizace a života na zemi. Musíme společně učinit vše pro to, aby naše jasná stanoviska vešla do vědomí světové veřejnosti a sehrála svou mobilizující úlohu v boji za mír a bezpečnost.